

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

**ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
19 – 20 ЖОВТНЯ 2021 р.**

**«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ»**

м. Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції 19-20 жовтня 2021 року. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2021. – 369 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Мельник Ю.М. - д-р екон. наук, професор, директор ННПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНАХТ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Купріна Н.М. – д.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Савенко І.І. – д.е.н., проф., Іванченкова Л.В. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Неустроєв Ю.Г. – к.е.н., доц.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

Сьогодні в Україні більша частина птахівничих підприємств реалізує вироблене куряче м'ясо як прямими поставками, так і через змішані канали дистрибуції. Отже, реалізація курячого м'яса контрагентам може здійснюватися за такими основними каналами збуту: переробні підприємства (пов'язані та не пов'язані відносинами контролю); торговельні мережі корпоративного типу; франчайзингові мережі (фірмова, брендована партнерська роздрібна торгівля); інші роздрібні точки продажу (традиційна торгівля)

Висновки з проведеного дослідження. Формування логістичної підсистеми збуту підприємства незалежно від каналу реалізації має значний вплив як безпосередньо на ефективність реалізації продукції, так і загальну ефективність функціонування підприємства. Оцінити ефективність логістичної підсистеми неможливо без аналізу окремих її складових, що характеризують основні процеси у межах підсистеми

Література

1. Селезньова Н. О. Логістичний підхід в управлінні як інноваційна модель розвитку підприємства. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2008. № 628: Проблеми економіки та управління. – С. 634–637
2. Струнін В.В., Селивончик А.В. Комплексний аналіз логістичної системи підприємства та визначення ефективності від її впровадження. *Ефективна економіка*. 2017. №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5386> (дата звернення: 10.09.2021).

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ СТРУКТУР: СТРАТЕГІЧНИЙ АСПЕКТ

Лагодієнко В. В., д.е.н., професор

Каламан О. Б., д.е.н., доцент

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса, Україна

Для з'ясування сутності економіко-технологічних структур в аспекті стратегічного розвитку доцільно зауважити, що вперше концепція чергування типу економіко-технологічної структури підприємств в процесі їх розвитку була обґрунтована у М.Дворцина і В. Юсима [1]. Для розуміння сутності концепції чергування особливу роль відіграє смислове навантаження дефініції «економіко-технологічна». Поняття «економіко-технологічна система», «економіко-технологічний розвиток», «економіко-технологічної структура» є ключовими для виділення особливого типу розвитку людино-машинних систем. Найрізноманітнішого типу від технологічної одиниці до макросистеми, званої економікою. В них ефективність взаємодії

технологічного обладнання і людини відіграє визначальну роль.

Прийнято вважати, що ефективність будь-яких виробничих систем може бути підвищена в рамках двох напрямів: організаційного і технологічного. Тоді комплексний підхід коректно назвати організаційно-технологічним. Разом з тим цільова функція будь-яких напрямів розвитку виробництва в рамках цивілізаційної парадигми - це підвищення ефективності виробничої діяльності.

В рамках концепції економіко-технологічного розвитку виділено самостійний напрям технологічного розвитку виробничих систем. У ньому традиційні завдання організації виробництва «виносяться за дужки». Концепція претендує на відкриття особливого типу базових структур організації виробництва, які стихійно виникають з часів первісної людини. Це паралельний або послідовний характер взаємодії виробничих елементів, причому найрізноманітніших рівнів: на рівні цеху підприємства - це технологічні процеси, на рівні підприємства - це його цеху. На рівні корпорацій - це підприємства, що входять до них. На рівні економіки - це галузі або регіони. Економіко-технологічна структура людино-машинної системи - це структура взаємодії її окремих виробничих елементів.

Існує всього два типи економіко-технологічної структури. Це послідовна економіко-технологічна структура та паралельна економіко-технологічна структура. Обидва типи структур формують два однакових типи базових процесів. Це забезпечують процеси створення доданої вартості і процеси трансформації продукції. Основний процес - це процес трансформації продукції. Процес, що забезпечує - це процес, який створює можливість реалізувати процес трансформації продукції. Послідовна економіко-технологічна структура підприємства - це структура організації процесу створення доданої вартості підприємства, в якій процесам, які забезпечують, відповідає один або кілька послідовно взаємодіючих процесів трансформації продукції. Ознака послідовної економіко-технологічної структури: зупинка одного з процесів створення доданої вартості призводить до припинення діяльності всієї системи. Паралельна економіко-технологічна структура підприємства - це структура організації процесу створення доданої вартості підприємства, в якій процесам, які забезпечують, відповідає два або більш технологічно незалежних процесів трансформації продукції [2; 3].

Ознака паралельної економіко-технологічної структури: зупинка одного з процесів створення доданої вартості не призводить до припинення діяльності системи, а тільки зменшує її випуск.

В процесі розвитку перехід на якісно новий рівень виробничих систем обумовлений чергуванням типу їх економіко-технологічної структури від послідовної до паралельної і назад. Цей процес забезпечує зростання обсягів випуску фірм і продуктивності, а також зниження кількості фірм у міру

зростання їх виручки і технологічного вдосконалення. Як зазначалося вище, слід розрізняти кілька рівнів виробничих систем і відповідних їм самостійних технологічних елементів, що забезпечують процеси трансформації продукції. Як наслідок, поняття економіко-технологічної структури поширюється на системи мікро-, мезо- і макрорівня. Тобто теоретичний розгляд процесу розвитку людино-машинних (економіко-технологічних) систем дозволяє зробити висновок про високу ймовірність існування закономірності, або закономірної тенденції, чергування послідовних і паралельних економіко-технологічних структур організації виробництва. Причому як на мікро-, так і мезо- і макрорівнях.

Як показано в роботах [1; 2; 3; 4; 5], на всіх етапах розвитку організації перехід від одного рівня до наступного характеризується зміною трьох параметрів рівня фірми:

1. Якісне перетворення структури фірми - послідовна структура змінюється паралельною або навпаки [3].

2. Збільшення обсягу випуску економічної організації на порядок (приблизно в десять разів). Витрати на одиницю продукції скорочуються. Перехід до паралельної структури відбувається за рахунок збільшення кількості основних процесів. Перехід до послідовної структури - за рахунок якісної зміни процесу створення доданої вартості [3].

3. Продуктивність праці одного працівника (включаючи весь персонал, в т. ч. менеджерів) в середньому зростає [3].

У цьому контексті визначальною характеристикою економічних організацій буде структура, яка характеризує весь процес створення доданої вартості. Його ефективність (прибутковість) буде залежати як від технологій, так і від організації всієї діяльності фірми, що впливає на економічний результат [3].

Дослідження факторів, що впливають на організаційну структуру підприємства, актуально через відсутність в літературі з організаційного менеджменту поняття «структура підприємства» і більш того «економіко-технологічна структура підприємства». Крім того, в роботах вчених спостерігається тенденція застосування теорії факторів, згідно якої зміна організаційної структури є наслідком впливу будь-якого явища, яке визнається єдиним фактором, який визначає ці зміни, що не відповідає вимогам системності аналізу [6; 7].

Так, наприклад, Дж. Гелбрейт як такий фактор розглядає обсяг інформації, І. Степнов - етап життєвого циклу підприємства, Дж. Лорш - зовнішнє середовище і схильність працівників до різного типу поведінки, С. Хеллрінгер і П. Слокум - зовнішнє середовище і складність технології, І. Ансофф вказує, що найважливішими стимулами еволюції структури є середовище, що ускладнюється та прогресуює накопичення факторів успіху.

Ряд авторів виділяють комплекс факторів, але при цьому зміст даних факторів трактується по-різному. Так, Л.І. Євєнко під технологією розуміє характер продукції, виробничу структуру, технологію процесів, ресурси і розмір організації; Б.З. Мільнер - тип виробництва; М.Х. Мескон - кошти перетворення сировини в продукти [7].

Втім, виходячи з назви економіко-технологічної теорії, нескладно здогадатися, що центральне місце в ній відводиться технологічним зв'язкам. Саме технологічний розвиток є конкурентною перевагою компанії в боротьбі за лідируючі позиції. Технологічні зв'язки з'явилися базовими принципами для вибудовування структури фірми: послідовної і паралельної. Унікальність даного аспекту полягає в тому, що такий порядок речей був завжди (системний характер), однак при розгляді організаційної структури в тісному взаємозв'язку з управлінськими функціями відповідно до умов зовнішнього і внутрішнього середовища (ситуаційний характер).

Інтерпретуючи все вищесказане термінологією школи дизайну, отримуємо наступні моделі «стратегія - структура»: стратегія вертикальної інтеграції (спеціалізації) - структура послідовна; стратегія горизонтальної інтеграції (диверсифікація умовна і реальна) - структура паралельна. На практиці максимізація прибутку фірми забезпечується або шляхом збільшення обсягу випуску, або за рахунок зниження витрат. Вирішення цих завдань лежить в області інженерних удосконалень і організаційного вдосконалення, головною є зміна організаційної структури [3].

Паралельна економіко-технологічна структура фірми - це структура процесу створення доданої вартості, в якій процесам, що забезпечують, відповідають два і більше процеси трансформації продукції. Перехід організації до паралельної економіко-технологічної структури дозволить їй отримати переваги, характерні для паралельної системи [2; 3] і в основному пов'язані з ефектом масштабу (наприклад, знижки від постачальників при збільшенні обсягів замовлень).

Логіка розвитку показує, що переваги паралельної системи будуть реалізовані тільки в тому випадку, якщо це будуть подібні процеси. Як наслідок, загальні витрати на одиницю продукції знизяться при збільшенні обсягу продукції, що випускається. В результаті зросте продуктивність одного працівника економічної організації [3].

Нарощування потужності процесу створення доданої вартості шляхом дублювання виробничих процесів має природні обмеження, оскільки з часом середні витрати перестануть скорочуватися. Відбудеться це через загальне наростання ентропії системи і збільшення чисельності найманого персоналу [2; 3].

Узагальнюючи вищенаведені міркування, зазначимо:

1) економіко-технологічна концепція (ЕТК), яка була запропонована,

більш за все відповідає положенням школи конфігурації, яка об'єднує всі дев'ять шкіл менеджменту;

2) з нашої точки зору, першу групу розпорядчих шкіл і економіко-технологічну концепцію об'єднує прагнення структурувати стратегію через організаційну структуру підприємства, плани і позиціонування. Категорія «структура» займає важливе місце в економіко-технологічному підході, який виділяє всього дві основні структури: послідовну і паралельну. Крім того, передбачається, що спеціалізації (вертикальної інтеграції) відповідає послідовна структура, а диверсифікації – паралельна;

3) ЕТК особливо виділяє певний аспект. В даному випадку - це два типи розвитку: раціоналістичний і інноваційний. Перший тип покликаний в середньостроковій перспективі вдосконалити існуючу технологію виробництва через процеси автоматизації, механізації, а другий - забезпечити якісно нову технологію, що дозволяє значно скоротити витрати виробництва;

4) стратегія як процес трансформації в термінах ЕТК виражається в законі чергування послідовних і паралельних структур в ході еволюції організації. При цьому чітко задані критерії переходу, а саме:

- виручка кожного наступного рівня збільшується приблизно в десять разів;
- продуктивність праці в середньому зростає;
- структура підприємства з послідовної перетворюється в паралельну і навпаки;

5) відмінною рисою економіко-технологічного підходу є використання принципів системності / об'єктивних закономірностей до формування стратегій.

Література

1. Дворцин, М. Д., Юсим, В. Н. Технодінаміка. М.: Междунар. фонд історії науки «Діксі», 1993. 320 с.

2. Денисов І. В. Стратегії управління організаціями на основі закономірностей економіко-технологічного розвитку: дисертація ... доктора економічних наук: 08.00.05 / Денисов Ігор Володимирович; [РЕА. ім. Г.В. Плеханова]. М.: 2009. 324 с.

3. Федотова А. О. Удосконалення управління стратегічним розвитком диверсифікованих організацій промисловості: дисертація ... кандидата економічних наук: 08.00.05 / Федотова Анастасія Олександрівна; [РЕА. ім. Г.В. Плеханова]. - М., 2012. 173 с.

4. Денисов І. В. Теорія економіко-технологічного розвитку фірм: монографія. М.: Гриф і К, 2008. 245 с.

5. Денисов І. В., Караханян Г. С. Технологія як рушійна сила економічних процесів. Теорія і практика суспільного розвитку. 2013. № 9. С.

185-202.

6. Виханский О. С. Стратегічне управління: підручник. М.: Гардарики, 2003. 150 с.

7. Герасимов Б. І. Моделювання організаційної структури промислового підприємства. М.: Гардарики, 2005. 356 с.

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА: ІСТОРИЧНИХ АСПЕКТ

Седікова І. О., д.е.н., професор

Мандрикін Д. В., асистент

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса, Україна

В сучасних умовах фундаментом виживання і безперервного розвитку підприємства в умовах жорсткої конкуренції є формування конкурентних переваг, які лежать в основі його результативного функціонування та розвитку підприємства. Саме на пошук стійких конкурентних переваг було направлено увагу представників школи стратегічного управління підприємствами з середини 50-х років ХХ ст.

Очевидно, що визначення сучасних джерел конкурентних переваг підприємства неможливо без дослідження генези підходів до формування цих переваг і досягнення кожного з них, які свого часу визначили ключові напрями розвитку підприємств усього світу. Основними з таких підходів вважалися теорія конкуренції, теорія конкурентних переваг М. Портера, школа стратегічного планування та ресурсна теорія.

Науковою базою формування конкурентних переваг є методологічні підходи, сформовані в рамках теорії конкуренції.

Найбільш значний внесок у вивчення конкуренції внесли представники класичної політекономії. Вони під час багаторічних досліджень підтримували принципи досконалої конкуренції, в рамках якої головним координуючим елементом ринку є цінова система в абсолютно децентралізованій економіці. Прихильники неокласичної політекономії, намагаючись повніше розкрити економічні механізми функціонування ринку, створили адекватні реальній дійсності моделі чистої, монополістичної, олігополістичної конкуренції і чистої монополії.

Ґрунтуючись на створеному методологічному фундаменті, сучасна економічна наука збагатила теорію дослідженнями в області конкурентоспроможності продуктів, підприємств, компаній, галузей, державного регулювання конкурентних відносин, завоювання нових географічних ринків, глобальної конкуренції, знання і практичний досвід свідчать про об'єктивність відносин суперництва на ринку, які існують

Ксения Тарасова, ГУО “Средняя школа № 29 г. Гомеля”, Беларусь; Walery Okulicz-Kozaryn (научный консультант), Wyższa Szkoła Biznesu – National Louis University, Poland

- ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МАРКЕТИНГУ І АУДИТУ ПЕРСОНАЛУ У КАДРОВУ СТРАТЕГІЮ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРА 151
46. Бахчиванжи Л.А., к.е.н., доцент; Євтушок О.В., к.е.н., ст. викладач; Значек Р.Р., к.т.н., доцент. ОНАХТ, м. Одеса, Україна
- PR-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО ПРОСУВАННЯ 154
47. Значек Р.Р., к.т.н., доцент; Бахчиванжи Л.А., к.е.н., доцент; Євтушок О.В., к.е.н., ст. викладач. ОНАХТ, м. Одеса, Україна
- МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА 156
48. Значек Р.Р., к.т.н., доцент; Мардар М.Р., д.т.н., професор; Лозовська Г.М., к.е.н., доцент. ОНАХТ, м. Одеса, Україна
- СЕГМЕНТУВАННЯ АУДИТОРІЇ ЗА МЕТОДИКАМИ 5W ТА КНАМАТРИХ 158
49. Голодонюк О.М., ст. викладач; Мільчева В.В., PhD, ст. викладач. ОНАХТ, м. Одеса, Україна
- МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОЦЕНКИ РИСКОВ РЕЗУЛЬТАТОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ В СФЕРЕ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ
50. Пармакли Д.М. доктор хабилитат э. н., професор, Комратский государственный университет, Республика Молдова; Бахчиванжи Л.А., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса, Україна; Кулакова М.Ю., соискатель степени PhD, Одесский государственный аграрный университет, м. Одеса, Україна
- СОСТОЯНИЕ И ОБОСНОВАНИЕ РЕЗЕРВОВ РОСТА ПРОДУКЦИИ ПТИЦЕВОДСТВА В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА 162
51. Пармакли Д.М., доктор хабилитат экономических наук, професор; Кара А.Д., докторантка. Комратский государственный университет, Республика Молдова
- ЛОГІСТИЧНІ ПІДХОДИ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 164
52. Соколюк К.Ю., к.е.н., доцент; Донець Л.Я., к.т.н., доцент. ОНАХТ, м. Одеса, Україна. Волобуєва Т.В., к.т.н., доцент, Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна
- МОДЕЛЬ ДОСЯГНЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИЧНОЇ ПІДСИСТЕМИ ЗБУТУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ 170
53. Савченко Т.В., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса, Україна
- ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ СТРУКТУР: СТРАТЕГІЧНИЙ АСПЕКТ 172
54. Лагодієнко В. В., д.е.н., професор; Каламан О. Б., д.е.н., доцент. ОНАХТ, м. Одеса, Україна
55. ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА: 177